

A' MAGYAR
TUDÓS TÁRSASÁG
ALAPRAJZA
ÉS
RENDSZABÁSAI.

PESTEN 1831.

NYOMT. PETRÓZAI TRATTNER J. M. és KÁROLYI ISTVÁNNÁL.

I.

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG ALAPRAJZA.

B É V E Z E T É S.

A' mit az emberi lélek természete nyilvánosságossá téssen, az iránt a' nemzetek története minden kétséget kirekeszt; hogy t. i. a' tudományok és művészségek, mellyek az elmék és erkölcsök, a' köz és egyes intézetek tökéletesítését eszközlik, csak olly nemzetekre áradnak haszonnal, mellyek azokat honni nyelveken űzni, művelni és az élet szükségére fordítani egyesített erővel törekeshetnek. — Ez indítá dicső emlékezetű II^{dik} Leopold Apostoli Királyunkat mĩngyárt országlása kezdetén, 1790^{ben} Aprilis 20^{kán} a' 13,027^{dik} szám alatt a' 7^{dik} pontban, ezen valósággal királyi kifejezésre: „Ő Apostoli Felsége ugyan hazánkban bármelly gyakorlott „nyelv tanítását sem kívánja megakadályoztatni; ohajtáná még is, hogy „a' magyaron, mint ebben az országban egyedül anyanyelven, különös „figyelem legyen, 's annak műveltetésére és kiterjesztésére, kivált azon „helyeken, hol több nyelv van divatban, fordítassék a' fő gond.“

Így lévén az alap megvetve, ezen felséges igyekezet sikerét az 1790^{diki} Ország Gyűlés köz lelkesedéssel sürgette. Ő Felsége I^{ső} FERENCZ kegyelmes Urunk Királyunk is a' magyar nyelv műveltetését számos rendelesek által kegyesen mozdítá elő; különösen pedig az 1808^{beli} VIII. czikkely

szerint tudós társaság felállításával kívánta elérését. De a' szükséges költségek hiánya miatt mind addig ezen igyekezet se kaphatott életre, míg az 1825-26-27^{diki} Ország Gyűlés alatt Gróf Széchenyi István minden javaiból egy egész esztendei jövedelmét tudós társaság fundusának alapjául a' haza oltárára tévén, e' haza szeretet gyönyörű példájával dicső követőket serkente: Gróf Vay Ábrahámot, Gróf Andrássy Györgyöt és Gróf Károlyi Györgyöt. Több hasonló szent ösztöntől gerjesztett hazafiak követték ezek nyomdokait, kiknek emlékezete halhatatlanul fennmarad a' nemzet törvénykönyvében.

Erre nézve még az említett Ország Gyűlés alatt ezen intézetről folyt tanácskozások Ő Felsége eleibe terjesztettek, 's azokat törvény erősítette-meg (XI. cikkely). Hogy pedig a' társaság nemzeti méltósággal megegyező rendet nyerjen, szerkeztetésére Ő Cs. K. Fő Herczagsége az Ország Nádora által kinevezett különös küldöttség a' következőkben állapodék-meg, a' miket már kegyelmes királyi válasz is helyben hagyott.

I. A' TÁRSASÁG CZÉLJA.

A' magyar tudós társaságnak egyedül csak az van téve czéljává, hogy munkálódása által hazánkban a' tudományok és szép művészségek honni nyelven műveltessenek; 's viszont ezek által a' nyelv maga, csinosulást, fennséget és bővülést nyerjen: ekképen pedig a' nemzeti elme és lélekerő szép és hasznos tudományok által időről időre kifejtve, saját fényében és méltóságában örök időnkig fennálljon.

Ez a' tudós társaság azért szoros gondjait fordítja a' magyar nyelv hajdani nyomai, régi emlékei, bárhol rejtezkedjenek, felkerestetésére, hogy annak formáit mind a' magános szavakban, mind azok öszvekötésében az emberi nyelv fő törvényeiből ugyan közönségesen, de különösen magának a' magyar nyelvnek kebeléből, a' honni szokásokból, valamint más rokon nyelvek öszvehasználásából kifejtse, felvilágosítsa,

megalapítassa; félre tévén azonban a' kényére hatalmaskodó tekintetet, mint minden tudományos előmenetelnek legveszedelmesebb ellenségét. — Továbbá a' külömbféle nemzetek között vagy régen, vagy közelébb fel- talált dolgok ismeretét honni nyelven fogja terjeszteni. Végre a' termé- keny elméket, a' minők magokra hagyva lankadnak, illő módon serkenti jeles munkák kidolgozására, mellyek az emberiség műveltségét ne csak emeljék, hanem a' magyar nemzet nevére hírt is szépet terjesszenek.

II. A' TÁRSASÁG FOGLALATOSSÁGAI.

A' társaságnak innen folyó foglalatossági olly fontosak és messze terjedők, hogy bármelly számosan leendő tagjaira, azokból folyvást elég munka és dolog háramlik. Különösen mégis e' következők felé vagyon kitűzve iránya.

1. A' honni nyelv műveltetése.

Mindenek előtt kötelessége e' társaságnak a' honni nyelvet művelni és gyarapítani. Ennél fogva az elavult, de alkalmas szavakat, szóllá- sokat feltámasztja; az ország külömbféle tartományaiban maiglan szokásban lévő szóllás módokat öszveszedi 's hasonlítja; végre a' netalán szükséges új szavakat és szóköteéseket a' józan szónyomozás világánál a' nyelv termé- szetével megegyezőleg előteremti, megitéli és meghatározza. Legelőször is egyes értekezések, szorgos vizsgálatok és tudós észrevételek által töre- kedvén a' célon, azután pedig e' tekintetből az ország külömböző részeiben utazásokat tétetvén.

Ezen készülétek meglévén, egy tökéletes magyar grammatica, és egy a' lehetőségig teljes szótár készítéséről fog gondoskodni; 's abból külömbféle nyelvekre alkalmaztatott apróbb szótárokat vonat-ki.

2. Munkák kiadása.

Hogy a' tudós társaság a' tudományokat, művészségeket foganattal terjeszthesse, magyar nyelven irt külömbféle munkák közre bocsátása szükséges; egyes tagjait tehát mindenek felett eredeti munkák, saját elme szülemények alkotására ösztönzi, nem felejtetvén azonban velek e' mellett a' művelt nemzetek, úgymint: a' régi görög 's római, az újabb olasz, franczia, angol, német 's a' t. remek tollu 's nagy hasznu írójik fordítását, mert nyelvünket ez által is több rövidség, hajlékonyság, tömörtesség és kerekdedség kellemesítheti.

Gyakran a' tudós férfiak részszerint szerénységből, részszerint szükölködésből még legfontosabb munkájikat is, a' közönség szemei elől elvonják; a' tudós társaság tehát az ilyeneket felkeresteti, elfogadja, 's megvizsgáltatván, ha helyben hagyást nyernek, a' társaság költségén az ő tulajdon hasznára, közre bocsátatja, az Írókat pedig azokért érdemek szerint jutalommal tiszteli-meg. — Az efféle kiadandó munkák azonban, mint szinte minden egyéb kéziratok, censura alá terjesztessenek.

Mivel pedig a' honni nyelv csinosítására, különös befolyásu a' nemzeti játékszin, a' társaság ezen célra szükséges, részszerint eredeti, részszerint fordított drámák elegendő számmal lételére is kiterjeszti gondját.

Végre hogy a' társaság előmenetele közönségesen tudva legyen, kötelessége lesz, egyéb tudós társaságok példajakint munkálkodásának évkönyveit időről időre kiadni; mellyek a' társaság történetét, nem különben a' társaság tagjai által dolgozott tudós értekezéseket foglalják magokban.

3. Munkák megbirálása.

A' munka becsének köz hírül adása, a' jó 's rossz kimutatása, mind az olvasó közönségnek, mind az írói pályára indult ifjúságnak hasznos utmutatásul szolgálván, a' tudós társaság ügyelni fog arra, hogy bármelly nyelven írott munkák, értekezések akár a' társaság tagjaitól,

akár más szerzőktől származzanak ezek) tulajdonságai, tudományos és erkölcsi hasznai, valamint szinte fogytatkozásai és tévedései szorgos gonddal, de mégis tiszta szelíd lélekkel ítéltesse nek-meg. Ezen bírák azonban soha se feledjék, hogy munkás hivatalok egyedül csak a' honni nyelv műveltetésére, és az ezzel öszvekött tanultságra vagyon szorítva; a' haszontalan, szívet lelket ingerlő, a' szép egyességet dúló vetekedésektől, úgy a' vallást, az ország polgári állapotját és polgári kormányát illető, vagy akármelly más politikai tárgyak vitatásától óvják magokat. Ezen megbírálasokat a' társaság folyó-iratában, melly egyszer'smind külömbféle tudományos jelentéseket is veszen-fel, fogja kiadni.

4. Jutalom-kérdések.

Az intézet célját különösen előmozdítja a' nemzet mostani állapotjához alkalmaztatott kérdések feltétele és megfejtése; ez által mind a' hazai nyelv, mind a' tudományok és művészségek felette sokat nyernek, 's új felfedezésekre tétetik lépés. Illyen kérdéseket azért a' társaság gondos választással támaszt, megfejtéseket nyilván hirdetendő jutalmakkal éleszti, és a' legtökélletesbet megjutalmazza. E' szerint a' köz tisztelethez személyes megjutalmaztatást is függesztvén, a' honni nyelv művelését, a' tudományok és művészségek honnosítását tulajdon kincstárának erejéhez mérsékelt jutalmak, vagy egyéb tudós társaságok példája szerint, vert emlékpénzek által iparkodik előmozdítani. Azon leszen tehát hogy az illyen emlékpénzek Ő Cs. Kir. Felségének kegyelmes engedelmével, a' királyi pénzverő házban veretessenek, a' társaság céljával megegyező magyar körülírásokkal és képjelekkel.

5. Tudományos utazások.

Tagadhatatlan hogy a' honni nyelv csinosítására több segédeszköz vétethetik, mind a' hazában fenn forgó szállás módokból, mind a' napkeleti

rokon nyelvekből, mellyekhez a' magyar igen sokban, de különösen a' szókötésben hasonlít. E' mellett a' nemzet történetének felvilágosítása végett a' régiség emlékei, 's külömbféle nemzetek között fennálló maradványok felkeresésére, a' természet tudományiban tágosb mező nyitására, szükséges a' föld külömböző részeit, éghajlatát, lakosinak szokásait bővebben kitanulni. Erre nézve a' társaság tudományos utazásokat rendel.

III. A' TUDOMÁNYOK OSZTÁLYAI.

A' társaságnak ugyan gondja és munkálkodása minden tudományra kiterjed, ide nem számlálván mégis a' vallás tudományát; mindazonáltal a' következő hat osztály u. m. Nyelvtudomány, Philosophia, Történetírás, Mathesis, Törvény és Természettudomány van megállapítva.

IV. A' TÁRSASÁG PÁRTFOGÓJA ÉS ELŐLÜLŐJE.

P á r t f o g ó.

Hogy ezen társaság, melly egyedül haza szeretetből származott, és a' hazafiak hasznára állítatott-fel, célját biztosban 's foganatosban elérje: azt az első alkotók, 's az Ország Gyűlésén együtt tanácskozó Karok és Rendek Ó Cs. K. Felségének a' legkegyelmesebb, most dicsóen uralkodó Fejedelemnek Ist FERENCZnek oltalma, és legfelsőbb felvigyázása alatt, kinek a' hazai nyelv iránt megbizonyított felséges kedvezéseit, és nemzetünkhez 's őseink szokásaihoz mindenkor hajlandó királyi kegyelme emlékeztet az időnek semmi viszontagságai a' magyar nemzet szívéből

ki nem törlik, Ő Cs. K. örökös Fő Herczégének Jósefnek az Ország Nádor Ispánjának, ki valamint a' nemzetet, úgy a' nemzeti nyelvet, nem különben a' tudományokat és művészségeket kegyes hajlandósággal 's nem kisebb gonddal ápolgatván, a' hazafiak határtalan bizodalmát megnyerte, pártfogásába ajánlák; hogy az ő fedező szárnyai alatt lassankint nevedjék, mind inkább erősödjék, és bármi akadályok ellen hathatósan védelmeztessék. S Ő Fő Herczégének ezen kisdéd intézet iránt már is több kedvezéseit 's jóltévőségét tapasztalván az alkotók; alázatossággal megkérék, hogy a' társaság jegyzőkönyveit maga eleibe terjeszteni engedje, a' gyűléseket kegyelmes tetszése szerint jelenlétével megtisztelni, a' választás kétséges esetében Elölülőt nevezni, és az ország törvényhatóságait, ezen intézet előmozdítására leendő adakozás végett felszóllítani méltóztassék.

E L Ö L Ü L Ő.

A' társaság igazgató tagjai által ugyan ezen igazgató testből, szabad voksokkal minden esztendőben választassék Elölülő és Másodelölülő. Ha ne talán ezen választásban kettőnek egyenlő számu voks jutna, a' dolgot a' Pártfogó fogja elhatározni. Az Elölülő és Másodelölülő választása azonban minden egyes esetben megerősítés végett, a' Felség eleibe terjesztetik.

Az Elölülő főigazgatásától, ki minden gyűlésben elsőséggel bir, függ az egész társaság, mellynek következésében különösen kötelessége leszen a' társaság pénztárát bátorságban tartani, azt véletlenül megtekinteni, az igazgató test tanácskozásaiban a' pénztár körülállásairól és a' neki bényújtandó számadásokról, jövedelmeiről és költségeiről értekezni. Tiszti hivatala tehát: előlülősége esztendejében a' társaság központján lakni. Azonban ha körülállásai úgy kívánnák, még a' törvényesen meghatározandó szünnapokon kívül is, a' Pártfogó engedelmével a' társaság közhelyét elhagyhatja; melly esetben 's akkor is, mikor fontosabb akadályok a gyűlésben megjelenni tiltándják, minden kötelességeit a' Másodelölülő veszi által, kinek ezen tekintetből a' társaság minden gyűlésében különben is ülése és szava lesz.

V. A' TÁRSASÁG EGYÉB TAGJAI.

A' társaság tagjai négy rendűek: Igazgatók, Tiszteletbeliek, Rendesek és Levelezők. Vagynak ezeken kívül tisztviselői és cselédei.

Igazgató Tagok.

Az igazgató tagok száma, hogy a' honni literaturát kedvelő hazafiak az ország minden részeiből minél többen megtiszteltessenek, és a' magyar tudós társaságban érdemet minél több hazafi szerezhessen, huszonegyre határoztatott az Elölülővel együtt, kik az Ország négy Rendéből választatnak.

Ezen igazgató tagok számához tartozik a' négy első alkotó is, kik a' többi huszonegy tagot most először ömléletek és tetszések szerint választották és a' Fő Herczeg Nádor elébe terjesztették, ki azok megérőitását legfeloőbb helyen eszközölni méltóztatott. Ennek utánna pedig a' megholt, vagy akármin módon kilépett tag helyébe magok az igazgatók szabad voksolás által olly móddal fognak mást választani, hogy ha az első voksolásban felénél több vokast senki sem nyerne, ezen esethen azon két tagra, kiknek legtöbb voka jutott, újra voksolás rendeltessék, és a' ki kettejek közül a' másikat csak egyel is meghaladja, tagnak legyen ismervé.

Igazgató tagokká olly jeles férfiak lesznek, kiket születés, érdem, vagy vagyon már annyira fényes karba helyezettett, hogy a' társaság iránt lévő fáradozásaikért semmi költsón hasznot nem várnak; hanem a' haza szeretet és a' tudományokból vett öröm nekik elegendő jutalom.

Kötelesek lesznek, az esztendőnkint egyszer, vagy a' Pártfogó kívántára többszer is tartandó igazgató gyűlésekben megjelenni. Azok tehát, kiket akadály tartóztatna, helyes okaikat négy héttel a' gyűlés ideje előtt az Elölülő által bejelentik a' Pártfogónak, kitől az elmaradásra engedelmet nyerhetnek. Azok ellenben, kik a' gyűlés teljes számára megkiváncsoltók, a' Pártfogó parancsolatjára megjelenni tartoznak.

Tiszteletbeli Tagok.

Ezeknek olly nagy tekintetű hazafiak választatnak, habár igazgató tagok volnának is, kik vagy magyar nyelven kiadott jeles írásaik által híresek, vagy a' hazai nyelv szeretete, védelmezése, terjesztése által magokat érdemesekké tették.

Számok a' huszonnégyet felül nem haladja, 's választások a' nagy gyűlésben a' feljebb leirt módon vokszok többségével megyen véghez. Az igazgató tagok közül azonban tiszteletbelivé nyolcznál több nem lehet.

Írántok a' társaság különös tiszteletet mutat 's neveiktől is költsönözvén fényességet és tekintetet, gyűléseiben őket hellyel és vokssal becsúli-meg. A' társaság java előmozdítására ezeket a' haza szeretete 's azon szent tűz serkenti, melly a' valóban nemes és nagy lelkeket gyúlasztja, 's éleszti őket az örömnék azon édes előérzése is, hogy a' társaságból a' hazára áradandó hasznok nekik is tulajdonítandók.

Rendes Tagok.

Ezek átaljában a' tanult férfiak rendéből választatnak, kik szélyel a' hazában, ámbár hivatalt viselnek is, nem csak a' magyar nyelvnek belső és gyökeres, hanem egyéb tudományok és művészségek velős ismertetéről nevezeteseek, főképen pedig kiadott munkájik által magoknak hirt nevet szerzettek, 's a' társaság őket a' közügyben annál serényebb munkálkodás végett bizonyos esztendei fizetésre is méltóknak itéli.

A' társaság e' rendű tagjai a' Titoknokon kívül negyvenkettőre határozottak, minden tudományos osztályra hét hét számláltatván. Ezek közül Pesten és Budán 's ezen két város szomszédságában minden osztályból, ha csak lehet, hárman hárman fognak lakni, mind azért, mivel több 's terhesebb hivatalokat viselnek, mind pedig, mivel előtttek több szükséges segéd eszközök használhatása áll. A' többi tagok a' mennyire lehetséges,

az ország minden részeiből választassanak. Ezeket most először az igazgató test, szabad voksolással fogja választani; azután pedig ezek választása is a' nagy gyűlésekben a' tiszteletbeli és rendes tagok által, a' már meghatározott mód szerint történik.

Ezen rendes tagok tiszte mindenek felett a' magyar literatura előmenetelén munkálódás leszen. E' végre a' Pesten, Budán, és ide közel lakó tagok a' hetenkint tartandó kisebb gyűlésekben megjelenni kötelesek (hanemha fontos oknál fogva az Elölülőtől elmaradásra engedelmet nyernek) elannyira, hogy a' gyűlés tanácskozása sikertelen, ha csak az Elölülővel együtt kilencz, akár a' tiszteletbeli, akár a' rendes tagok közül jelen nincs. Ezen kisebb gyűléseken kívül a' tiszteletbeli és rendes tagok mindnyájan esztendő által legalább egyszer meghatározott időben a' társaság közhelyén tartandó nagyobb gyűlésekben megjelenni tartoznak, melly nagyobb gyűlések azonban tizennégy napnál tovább nem tarthatnak. Ezekből is a' rendes tag csak fontos oknál fogva az Elölülőnek írott engedelme mellett maradhat-el.

Kötelessége minden rendes tagnak a' jutalom kérdésekre bėjött feleleteket, mellyek mindig legalább is három, vagy helybeli, vagy vidéki taggal e' végett közölve lesznek, szorosán megitélni; nem külömben egyéb magyar nyelven irt és kiadott könyveket szorgalmatosan által tekinteni, 's a' mennyire az idő és foglalatosság engedi, meg is bírálni, 's ítéletét ezekről is azokról is az Elölülőnek írásba békülden. Hogy pedig a' kiadott munkákkal a' társaság minden tagjai minél hamarébb megismérkedjenek, a' maga lakhelyén 's vidékén kiadott mindenféle munka, és ennek szerzője nevét az Elölülőnél hónaponként jókor bėjelentse, kinek kezéből azokat a' társaság, folyó-iratában a' tudományos jelentések között a' többi tagokkal is így könnyebben közölheti.

Titoknok.

A' rendes tagok közül az igazgató, tiszteletbeli és rendes tagok által voksok többségével választatik a' Titoknok illendő fizetés mellett, kinek hivatalos kötelességei lesznek:

A' jegyzőkönyvet és a' tudós társaság egyéb iratait legnagyobb gondnal őszveirni, 's a' levéltárba helyheztetni, nem külömben a' melléje kirendelt segédjegyzőre és leírókra felvigyázni.

Mind az igazgató, mind a' tudós társaság nagyobb és kisebb gyűléseiben előterjesztői hivatalt viselni.

A' tagokkal, valamint más tudós férfiakkal levelezni; a' jutalom kérdésekre beadott feleleteket őszveszedni, 's mind ezeket, mind egyéb a' társasághoz béküldött munkákat az Elölülőnek bémutatni, és a' jegyzőkönyvbe iktatni.

Hogy pedig a' titoknok valóban terhes és számos kötelességeinek annál fogatosabban, 's hívebben megfelelhessen, neki más hivatalt viselni nem szabad. Ugyan az említett okból segédjegyző, ki egyszer'smind levéltárnok is, adatik melléje meghatározott bizonyos fizetéssel, kit a' társaság szabad voksokkal épen úgy választ, mint a' Titoknokot.

Levelező Tagok.

A' levelező tagok közé azon dicséretes szorgalmu hazafiak választandók, kik hazai nyelven közre bocsátott írásaik által a' tudományokban, és művészségekben már nem csekély jártosságot mutattak, ha csak nyomos okokból a' társaság ezen tisztességre olyanokat is kinevezni szükségesnek nem tartana, kik még írásaik által ugyan magokat meg nem különböztették, de a' társaság haszna elésegítésére nézve reménységet nyujtanak. Ezek közé tartoznak a' tudós világ külömbféle részeiből lévő férfiak is, kik nevezetes munkájik, de különösen olyanok által, mellyek a' magyar nemzetet akármí módon érdeklik, elhiresedtek. Számok határozatlan. Azon

móddal választatnak pedig a' társaság nagyobb gyűléseiben mint a' tiszteletbeli és rendes tagok.

A' hazabeliek tiszte: az ő lakhelyek körül kijött magyar könyveket a' társasággal minél hamarébb megismértetni; a' szorgalmokra bizottakat legnagyobb gonddal teljesíteni, 's így magokat a' rendes tagok közé számláltatásra méltókká tenni, mivel ezek idővel csak a' levelező rendből választatnak.

A' társaság akármelly rendbeli minden tagjai, magyar nyelven írott, és a' társaság nagy pecsétjével megerősített oklevél által vétetnek-fel, a' külföldi levelező tagok számára a' deák fordítás is kiadattatván 's az oklevél a' Pártfogó, Elölülő 's Titoknok aláírásával erősítetik-meg. Azt a' külsőknek, valamint azoknak is, kik a' társaság nagyobb gyűlésében meg nem jelennek, a' Titoknok az ilyen társhoz irandó különös levél mellett megküldi.

Ezen tudós társaság mindennemű választott tagja az e' részben már érkezett királyi engedelemnél fogva: magyar tudós társaság tagja czímmel él. De minthogy ezen új intézet ohajtott elemeinetele 's az ebből egykor eredhető haszon, leginkább jeles tagok és társak lelkeségétől 's a' mindig ilyenek szerencsés választásától függ, ezt pedig azoknak a' honnosiak érzéséből kifejlő közbecse segítheti legjobban elé, úgy más részről az utánna esengés fondorkodó kéregetései könnyen zürzavart támasztanának, taggá választatását még a' legérdemesbnek is, tehetségei megismertetésétől és a' társaság megbírálásától kell várni, folyamodó levéllel és kérelmekkel keresni tehát, vagy épen utánna esengení nem csak nem szabad, hanem különösen mindenkorra tiltatik.

A' Társaság Tisztviselőji.

A' tisztviselők közzé számláltatik a' pénztárnok, kit az igazgató tanács szabad vokssal választ, és hogy hivatalát annál nagyobb kedvvel 's hűséggel viselje, bizonyos fizetése járand. Ez a' társaság vagyonára minden gondnal és takarékossgal ügyel; kiadásokat a' nevezetesebb dolgokban

az igazgató tanács rendelkezéséből, a' csekélyebbekben pedig esztendőnkint ötszáz forintot pengő pénzben meg nem haladó summáig, magának az Elölülőnek írott rendelkezése mellett is tehet. A' bevett jövedelmek, és a' teendő költségek körül olly hűséggel és egyenességgel fog eljárni, hogy mind ezekről az Elölülőnek minden időben számot adhasson. Esztendő lefolytával pedig az egész esztendei jövedelmekről 's kiadásokról az igazgató tanács gyűlésében az Elölülőnek számolni elmulthatatlanul köteles.

A' pénztár annál nagyobb bátorságba helyheztetése tekintetéből, a' pénztárnok mellé Ellenőr (contraagens) rendeltetik, ki azt ezzel kettős zár alatt őrizze, a' bévételről és kiadásról együtt gondoskodják; mire nézve mind a' kettőt tiszte jól folytatására letett hite is fogja szorítani.

Mivel pedig a' társaságnak gazdaságos dolgai néha törvénykezés alá is kerülhetnek, leszen a' társaságnak ügyvéde is. A' Titoknok mellé a' segédjegyzőn kívül a' levelek tiszta és helyes leírására 's egyéb foglaltosságainak könnyebb viselésére, nem külömben a' társaság nevében kiadandó jutalom kérdésekre bėjött feleletek leiratására, segédül adatnak a' leírók, kiknek azonban számokat az igazgató tanács határozza-meg, de a' választást az Elölülő teszi.

A' Társaság Cselédei.

A' cselédek, a' társaság háziszereire vigyázzanak, mindent tisztán tartsanak 's több előkerülő szolgálatot tegyenek. Ezek számát ismét az igazgató tanács határozza-meg, kineveztetések pedig az Elölülőtől függ.

VI. A' TÁRSASÁG KÖZÉPHELYE, ÉPÜLETEI.

Több fontos okból állapította-meg a' hazai törvény, hogy a' tudós társaság állandó helye szabad királyi Pest városában legyen: ugyan azért az ezen célra megkívántató épületeket idővel a' társaság megszerzi.

VII. GYÜLÉSEK RENDJE.

A' fenn említett helyre gyűl össze a' társaság, minden, úgymint. kisebb és nagyobb, igazgató és közgyűlései tartására, kivéven a' két hónapig leendő szünnapokat. Azon gyűlések, melyeket a' helyben lakó tagok minden héten határozott napon fognak tartani, kis gyűlések, a' hová legalább is kilencz tag jelenléte kívántatik, 's azokban az Elölülő távollétében a' Másodelölülő veszi által annak székét. Itt olvastatnak-fel a' beküldött értekezések, különösen pedig a' társaság folyó-iratában kiadandó megbíráások, tudományos jelentések, és így a' tudományos közösülést azok tartják-fenn.

A' nagy gyűlést, melly két hétnél tovább nem tart, megelőző napon a' rendes tagok magokat az Elölülőnél bejelentik. Ennek ideje az igazgató tanács tetszésére van hagyva, úgy hogy a' Pártfogó helybehagyásával olly idő határozottassék, mellyben akármelly vallásbeli tudós férfiak megjelenhessenek. Ezekben mindenek felett az azon esztendőre feltett jutalomkérdések, és az elébbiekre adott feleletek olvastatnak-fel. Melly tudományos pályán a' tiszteletbeli és rendes tagok meg nem jelenhetnek; mindazonáltal az illyes munkák kidolgozása nekik is szabad. Ezen feleletek közitélet alá bocsáttatnak, és a' két legjobbjik jutalmazás végett az igazgató tanács eleibe terjesztetik. Ha csak egy felelet jőne is bé, 's ha ez eleget nem tenne is egészen, megjutalmaztassék; mert a' feltett jutalmak iránya az, hogy a' munkás elmék bizonyosak legyenek a' díj felől, 's hasznos munkák írására és az által a' magyar literatura elébb vitelére serkentessenek. A' legjelesebbnek vallott munka jutalmat is, közrebocsátatást is nyer; a' többek között legjobbjik, de mégis ki nem elégitő feleletért is kijár ugyan a' szabott jutalom, de kéziratban marad. — Hasonlóképen vizsgálat alá vétetik a' közelébb lejárt esztendőben kijött minden magyar könyv, akár a' társaság tagjai, akár más tudósok irták azokat, 's közülök a' két legjobbjik az igazgató testnek, megjutalmaztatásra bémutatattatik. A' részrehajlásnak pedig minden legkisebb gyanúja elkerülése végett, különös vigyázat legyen itt arra, hogy a' társak a' megjutalmazandó

munkák felől hozott ítéleteiket okokkal támogatassák; 's ezek a' társaság nevében, a' kiosztott jutalmaknak mint meg annyi védokai, terjesztésének a' közönség eleibe. A' nyomtatás alá bényújtott kéziratok pedig, mellyek a' szerzők szükölködése miatt nem adattak-ki, szorosan megvizsgáltatván, az igazgató tanácsnak világra bocsátatás végett ajánltatnak. Továbbá a' fenn meghatározott módon megyen véghez ezen gyűlésekben a' társaság tiszteletbeli, rendes és levelező új tagjainak választása, és a' fontosabb dolgokról tanácskozás foly.

A' legalább kilencz tagból álló igazgató gyűlés esztendőnkint egyszer elmulhatatlanul tartatik, de tizennégy napnál tovább együtt nem marad. Azonban ha a' Pártfogó úgy akarná, az igazgató tagok többszer is öszveülnek. Ezen gyűlésekben a' pénztár állapotjáról, a' fizetésekről és jutalmakról lesz tanácskozás; a' jövedelmekről és költségekről a' gondviselő által az Elölülőnek beadatott számadások megvizsgálása fordul-elé, a' pénz kamatra adatik, és azoknak, kiket a' társaság bizonyos jutalomra méltóknak ítél, jutalmak rendeltetnek. A' társaság pénztáráról és annak czélirányos előmeneteléről ugyan ezen gyűlés az Ország Vármegyéjít minden esztendő végével tudósítja, Ország Gyűlése alkalmával pedig a' pénztár állapotjáról az utóbbi Ország Gyűlés idejétől fogva készített feljegyzéseit bemutatja.

Ezen gyűléseket követi esztendőnkint a' közgyűlés, mellyben a' társaságnak minden tagjai részt vehetnek, 's ide a' nem tagoknak is engedtetik belépés. Itt díszesebb költemények, nevezetesebb tárgyú értekezések felolvasása foly, valamint a' hazai nyelv, tudományosság és a' szép művészségek elő meneteléről szóló tudósításoké. Ezután a' megholt nevezetesb tagok, különösen tudományos érdemeikért illendő beszéddel magasztalásaikat nyerik. Végre az igazgató tanács által már az előtt kinek kinek kirendelt jutalmak mennél fényesebben osztatnak-ki; 's a' társaság ezen innepe annál dicsőbb lételére nézve alázatosan megkérettetik a' Pártfogó, hogy ezt jelenlétével tündöklőbbé tenni méltóztassék.

Ezen utóbbi három gyűlésben is ha az Elölülő meg nem jelenhetnék, az Elölülőséget a' Másodelölülő fogja vinni.

VIII. A' TUDÓS TÁRSASÁG PÉNZTÁRA.

A' társaság pénztára egyedül a' már tett 's utóbb hazafiúi buzgóságból és adakozásokból teendő áldozatokból fog állani; teljes bizalommal reménylhetvén, hogy a' hazának olly számos nagy birtoku fiai, jövedelmek egy részét ezen közhasznu intézet gyarapodására fogják szentelni; annyival inkább, mivel ezen haza diszére tett áldozatok csak nemes költsönözések, mivel így idővel a' nemzeti műveltetés és polgári szorgalom gyarapítása által az adomány nem csekély nyereséggel térend vissza.

Hogy azonban a' társaságnak mostani tőkepénze maga magától nevedjék, az esztendei kamat hatod része évenként a' tőke pénzhez kapcsolatik; öt hatod része a' társaság szükségeire fordítatván.

Mivel pedig a' pénztár bátorságban tartása a' társaságnak egyik fő gondja és kötelessége, szükséges lészen, hogy az alkotók szándékával megegyezőleg a' beadott pénz egyedül csak a' társaság kiszabott céljaira fordítassék; továbbá az igazgató tanács tagjai, kiket a' pénztár gondviselése illet, magok a' pénzből kamatra fel ne vehessenek; hogy az különben is kamatra azon feltétel alatt adattassék, mellynek megtartása hazánkban az árva pénzekre nézve nagyon rendelve. Szabad lészen ugyan magoknak az ajánlóknak az ajánlott pénzt megtartaniok törvényes kamatra, mellyet minden esztendőn lefizetni tartoznak, úgy hogy ingatlan javaikat lekötelezvén, adós leveleik intabuláltassanak. Ha pedig idők viszontagságai miatt a' tudós társaság megszűnnék, az ajánlók örököseinek az ajánlott tőkepénz, minden időközbeli hasznaival és nevedéseivel együtt, ellenkezés nélkül vissza járuljon.

Az alkotók szándéka és akaratja mindenkor szentül megtartásáért tehát a' társaság pénztáráról az igazgató tanács úgy fog gondoskodni, hogy az ajánlott és már valóban beadott pénz, most és mindenkor az ajánlónak, vagy a' törvényhatóságnak, melly azt az intézet felállítására és előmenetelére nyújtotta, neve feljegyzése mellett adatván kamatra, a' társaság jegyzőkönyvébe is épen úgy iktattassék.

II.

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG RENDSZABÁSAI.

I. A' TÁRSASÁG IRÁNYA ÉS FOGLALATOSSÁGAI.

1.

A' magyar tudós társaság a' tudományok és szép művészségek minden nemeiben a' nemzeti nyelv kimíveltetésén igyekszik egyedül.

2.

A' hazai nyelvet egész gonddal csinosabbá és gazdagabbá fogja tenni.

3.

Azt mind eredeti munkák dolgozása, mind régi és új remek írások magyarra tétele által gyarapítja.

4.

E' végre bármelly oklevelet, egyéb emléket és még rejtve lévő kéziratot felkeresvén, a' tudományok díszére szolgálándókat köz ismeretbe hozza.

5.

Gondja lészen, hogy a' nemzeti játékszin, egyik segéde a' hazai nyelv kimíveltetésének, jó darabokban szükségét ne szenvedjen.

6.

Megfejtés végett feladandó kérdések 's béküldött feleletek megjutalmazása által, a' nemzeti literaturát elősegíti.

7.

A' nyomtatásban megjelent munkákat szoros, de egyenes vizsgálat alá veszi; a' legjelesebbeket megjutalmazza, 's bírálását valamint tudományos hirdetményeit közre eresztí.

8.

A' beadandó kéziratokat megvizsgálván, ha helybe hagyást nyernek, tulajdon költségén és hasznára közre bocsátja, szerzőjiknek pedig illendő jutalmat ad.

9.

Tulajdon évkönyveit, értekezéseivel és gyűlései jelesebb munkálkodásaival együtt sajtó alá bocsátja.

10.

A' hazai nyelv természete 's külömbözése bővebb megismerése végett, 's egyéb tudományos tekintetekre nézve is, benn és a' külföldön utazásokat tétet.

11.

A' társak óvni fogják magokat a' vallást, az ország polgári állapotját és polgári kormányát illető, vagy akármelly más politikai tárgyak vitatásaitól.

12.

Nyomtatásra készített dolgozásaik valamint minden egyéb kéziratok censura eleibe terjesztetnek.

II. T A G O K.

13.

A' magyar tudós társaság dicsőségesen uralkodó Ist FERENCZ királyunk hatalmas oltalma és legfőbb felvigyázása alatt, nagy kegyelmű Pártfogóját József Austriai Fő Herczeg, 's Magyar Ország Nádora

felsőges személyében tiszteli, ki annak javát és díszt elősegíti, jegyző könyveit megtekinti 's üléseinek, midőn azt jónak látandja, jelenléte által fényt adni méltóztatik.

14.

Az Ország négy Rendei közül igazgató tanácsul huszonöten választatnak, kik a' társaság tőkepénzeire 's jövedelmeire ügyelnek.

15.

Az Előlülő lakását a' szünnapokon kívül Pesten tartja, a' társaság üléseiben mindenkor jelen lesz 's annak minden dolgait kormányozza. Távolléte alatt, vagy elfoglaltatása esetében azokat folytatja a' Másodelőlülő.

16.

A' tiszteletbeli tagok, öszveséggel huszonnégyen, megkülömböztetett tekintetben fognak állani, 's a' gyűlésekben székek és szavok lesz.

17.

A' rendes tagok, kiknek száma negyvenkettőt nem haladhat meg, kötelességeknek isméri a' társaság tekintetét, méltóságát teljes erejekkel, 's munkásságokkal fenntartani, dolgaikban szorgalommal és híven eljárni, a' nemzet várakozásának minél inkább megfelelni, hogy mind a' nemzeti nyelv kimíveltessék, mind a' tudományok és művészségek a' haza lakosai között könnyebben elterjedhessenek. A' tudományok osztálya hat:

1. Nyelvtudomány, 2. Philosophia, 3. Történetírás, 4. Mathesis, 5. Törvény- és 6. Természettudomány, mellyek gyarapítására külön külön hét tag rendeltetik.

18.

Gondjaikban osztoznak a' meg nem határozott számú levelező társak is, kik a' közügyet sikeres szorgalommal és készséggel segítik elő.

19.

A' társaság Titoknoka az igazgató tanács és a' tudós társaság jegyzőkönyveit szerkezteti, dolgaikat előterjeszti, levelezéseiket viszi 's felvigyáz, hogy a' segédjegyző és a' leírók kötelességeikben eljárjanak.

20.

Ezen tudós társaság mindennemű választott tagja az e' részben már érkezett királyi engedelemnél fogva: Magyar tudós társaság tagja czimével él.

21.

A' taggá választatást azonban, még a' legérdemesbnek is, tehetségei megismertetésétől és a' társaság megbírálásától kell várni, esedező levéllel és kérelemmel keresni, vagy épen utánna esengeni nem csak nem szabad, sőt különösen mindenkorra tiltatik.

22.

A' pénztárnok és ellenőr a' pénztárra hit alatt ügyelnek, a' bevétel és kiadás felől az igazgató tanácsnak szorosán számolnak. Az ügyvéd a' pénztár igazaira vigyáz.

III. V Á L A S Z T Á S.

23.

Az igazgatók, üresség támadván, szabad vokssal választanak magok közé új tagot.

24.

Az igazgató tanács nevez-ki Elölülőt és Másodelölülőt kebeléből esztendőnkint voksaik többsége szerint. A' vokssok egyenlősége esetében a' kérdés elhatározása a' Pártfogóra marad. Az Elölülők választása azonban minden egyes esetben a' Felség eleibe fog megerősítés végett terjesztetni.

25.

A' tiszteletbeli tagokat azok számából, kik a' magyar literatúrára és ezen tudós társaságra nézve magokat érdemesekké tették, a' tiszteletbeli és rendes tagok voksaik, nagyobb szám által választják. Az igazgatók közül azonban e' megtiszteltetés csak nyolcznak adatható.

26.

A' tiszteletbeli és rendes társak olly férfiak közül választanak rendes tagokat, hasonlóul voksaik többsége által, kik magyar nyelven irt munkájik 's tudományok által nevet és tekintetet szerzettenek. Ezek közül tizenennyolcz Pesten és Budán vagy a' környékben lakjék, a' többi huszonnégyszáz az ország más és más részeiből legyen kinevezve.

27.

Levelező társakul fogadtatnak, kik a' hazában magyar nyelven készült írásaik által nevezetesebbé lettek, — a' külföldről pedig, kiket különösen a' magyar nemzetet érdeklő munkájok hírré emelt.

28.

Minden rendbeli társnak magyarul tudni szükséges, a' külföldit kivévén.

29.

Titoknok a' rendes tagok osztályából választatik, az igazgató, tiszteletbeli és rendes tagok voksaik által 's az egyéb hivatalt nem viselhet.

30.

E' szerint és ugyan azok által választatik a' segédjegyző, ki a' szükség úgy kívánván, a' Titoknok tisztét is viseli.

31.

Pénztárnokot, ellenőrt és ügyvédet az igazgató tanács nevez-ki, és azok ennek elintézésétől függnék.

32.

Minden rendbeli tag választása titkos voksolással ollyképen menjen véghez, hogy ha elébb a' voksaik felénél többet senki sem nyerne, azok ketten, kiknek voksaik legszámosabbak voltak, újabb választás alá terjesztessenek, 's társnak az fogadtassék, ki voksaival, ha csak egyben is, a' másikat felülmulja.

33.

Leirókat és cselédeket az Elölülő fogad.

IV. FIZETÉSEK ÉS JUTALMAK.

34.

Az Elölülő, igazgató és tiszteletbeli tagok fizetése, méltóságai fénye; jutalmok, e' nemzeti ügynek szolgálhatás.

35.

Rendes társak, titoknok, segédjegyző, pénztárnok és ellenőr munkájukhoz illendő fizetést huznak.

36.

Leirók és cselédek számára szolgálatjaikhoz képest az igazgató tanács szab bért.

37.

A' magyar nyelven irt munkák, vagy kérdéseket fejtő értekezések írói, megnyervén a' tudós társaság javallását, jutalmokat vagy folyó, vagy emlékpénzben veszik által, melly utóbbit Ő Felsége királyi engedelmevel a' társaság e' végre a' pénzverő műhelyben veret.

38.

Tiszteletbeli és rendes tagoknak szabad kiadott munkák által keresni jutalmat, de illy szándékkal a' feltett kérdésekre nem felelhetnek.

39.

Az írásban benyújtott dolgozások helyben hagyatván, kinyomtatnak, szerzőjüknök pedig érdemlett jutalom jár.

V. G Y Ü L É S E K.

40.

A' gyűlések helye, Pest városa.

41.

Az Elölülő három héttel elébb hírül adván a' gyűlés napját, az igazgató tanács rendszerint minden esztendőben egyszer öszve jó; rendkívül pedig valahányszor Ő Cs. K. Fő Herczagsége a' Pártfogó parancsolja.

42.

Ezen gyűlés következő esztendőre Elölülőt választ, igazgató társakat veszen-fel; a' helyben hagyott irásoknak jutalmat szab; a' tudós társaság által legjobbnak itélt két magyar munkát megkoronázza; a' kiadandó kéziratok és utazások iránt végez; a' pénztár felől tanácskozik, a' bévételről és kiadásról szoros számot veszen, a' pénztár állapotjáról és a' társaság czélirányos előmeneteléről a' Vármegyéket esztendőnkint, a' Karokat és Rendeket pedig Ország Gyűlése alkalmával tudósítja.

43.

Az igazgató tanács végzéseiben hogy sikerek legyen, legalább kilencz tag veszen részt.

44.

Az Elölülő által bizonyos napra kirendelt heti, vagy kisebb gyűlésben a' helybeli rendes tagok jelen lesznek, gátoltatások esetében magokat az Elölülőnél mentvén-ki. A' tiszteletbeli és vidéki rendes tagok ezen gyűlésekben megjelenhetnek.

45.

Ezekben a' tudományos tudósítások 's a' társak értekezései olvasatnak-fel, a' beküldendő munkákra nézve az illető osztályból három bíráló rendeltetik, a' kérdések megfejtései hasonló módon megítéltetnek, a' nyomtatás alá bocsátandó tudományos ujság levelek és a' társaság évkönyveinek tartalmi kiválasztatnak; végezetre a' tudományos levelezések elintéztetnek.

46.

Hogy ezen gyűlések végzéseinek is ereje legyen, legalább kilencz társ jelenléte kívántatik.

47.

Az Elölülő által legalább három héttel előbb kihirdetendő 's tizen-négy napnál tovább nem tartandó esztendei nagy gyűléseken minden rendes tag jelen lesz, kivévén azokat, kik az Elölültől tetemes okoknál fogva kimaradásokra engedelmet nyertek. Itt a' tiszteletbeli tagok vokssal, a' levelezők ellenben a' nélkül jelenhetnek-meg.

IV. FIZETÉSEK ÉS JUTALMAK.

34.

Az Elölülő, igazgató és tiszteletbeli tagok fizetése, méltóságai fénye; jutalmok, e' nemzeti ügynek szolgálhatás.

35.

Rendes társak, titoknok, segédjegyző, pénztárnok és ellenőr munkájukhoz illendő fizetést huznak.

36.

Leírók és cselédek számára szolgálatjaikhoz képest az igazgató tanács szab bért.

37.

A' magyar nyelven írt munkák, vagy kérdéseket fejtő értekezések írói, megnyervén a' tudós társaság javallását, jutalmokat vagy folyó, vagy emlékpénzben veszik által, melly utóbbit Ő Felsége királyi engedelmevel a' társaság e' végre a' pénzverő műhelyben veret.

38.

Tiszteletbeli és rendes tagoknak szabad kiadott munkák által keresni jutalmat, de illy szándékkal a' feltett kérdésekre nem felelhetnek.

39.

Az írásban benyújtott dolgozások helyben hagyatván, kinyomtatnak, szerzőjüknek pedig érdemlett jutalom jár.

V. G Y Ü L É S E K.

40.

A' gyűlések helye, Pest városa.

41.

Az Elölülő három héttel előbb hírül adván a' gyűlés napját, az igazgató tanács rendszerint minden esztendőben egyszer öszve jó; rendkívül pedig valahányszor Ő Cs. K. Fő Herczega a' Pártfogó parancsolja.

42.

Ezen gyűlés következő esztendőre Elölülőt választ, igazgató társakat veszen-fel; a' helyben hagyott írásoknak jutalmat szab; a' tudós társaság által legjobbnak ítélt két magyar munkát megkoronázza; a' kiadandó kéziratok és utazások iránt végez; a' pénztár felől tanácskozik, a' bévételről és kiadásról szoros számot veszen, a' pénztár állapotjáról és a' társaság czélirányos előmeneteléről a' Vármegyéket esztendőnkint, a' Karokat és Rendeket pedig Ország Gyűlése alkalmával tudósítja.

43.

Az igazgató tanács végzéseiben hogy sikerek legyen, legalább kilencz tag veszen részt.

44.

Az Elölülő által bizonyos napra kirendelt héti, vagy kisebb gyűlésben a' helybeli rendes tagok jelen lesznek, gátoltatások esetében magokat az Elölülőnél mentvén-ki. A' tiszteletbeli és vidéki rendes tagok ezen gyűlésekben megjelenhetnek.

45.

Ezekben a' tudományos tudósítások 's a' társak értekezései olvasatnak-fel, a' béküldendő munkákra nézve az illető osztályból három bíráló rendeltetik, a' kérdések megfejtései hasonló módon megítéltetnek, a' nyomtatás alá bocsátandó tudományos ujság levelek és a' társaság évkönyveinek tartalmi kiválasztatnak; végezetre a' tudományos levelezések elintéztetnek.

46.

Hogy ezen gyűlések végzéseinek is ereje legyen, legalább kilencz társ jelenléte kívántatik.

47.

Az Elölülő által legalább három héttel előbb kihirdetendő 's tizen-négynapnál tovább nem tartandó esztendei nagy gyűléseken minden rendes tag jelen lesz, kivéven azokat, kik az Elölülőtől tetemes okoknál fogva kimaradásokra engedelmet nyertek. Itt a' tiszteletbeli tagok vokssal, a' levelezők ellenben a' nélkül jelenhetnek-meg.

48.

Ezen gyűlésekben választatnak a' tiszteletbeli, rendes és levelező tagok, a' kiadott munkák, kéziratok és a' megfejtett kérdések által literaturánkban jeleseké lett férfiaknak jutalom ítéltetik 's a' következő esztendőre kérdések feltétele fordul-elé.

49.

Gyűlölség és kedvezés minden gyanúja elhárítására, a' társak ítéleteiket, a' jutalmak elhatározásában okokkal támogatják.

50.

A' nagy gyűlések után tartandó esztendei közgyűléseken az igazgatók és minden rendű társak megjelennek, szabadon bémehetvén azokba mások is; Ő Cs. K. Fő Herczége a' Pártfogó pedig mindenkor különösen meg leszzen kérve, hogy azokat jelenléte által díszesíteni méltóztassék.

51.

E' gyűlések az Előlülő és minden rendbeli új tag választatását teszik közzé; a' nevezetesebb értekezések 's a' szép literatura művei, a' hazai nyelv, tudományok esztendei gyarapodása előmutattatik, az elhunyt tagok emlékezete megtiszteltetést nyer; a' társak vokasai által megkoronázott két nyomtatott legjobb munka és a' kitett kérdésekre bėjött két legjobb felelet íróji jutalmokat veszik által.

52.

Az ülések viselt dolgait a' Titoknok vagy annak képviselője, a' jegyzőkönyvbe iktatja 's ez a' felséges Pártfogónak bémutattatik. Az új tagok oklevelét a' Pártfogó és Előlülő után, ő is aláírja és kiadja.

53.

A' társaságnak két hónapi szünidő engedtetik.

VI. P É N Z T Á R.

54.

A' társaság pénztára valamint nagy lelkü hazafiak áldozataiból eredett, úgy ezután-is illy adakozásokból várja főképen öregbedését.

55.

Az Elölülő azt gyakrabban véletlenül is megvizsgálván, épségben fenntartani igyekszik.

56.

A' jövedelem hatod része esztendőnkint a' tőkepénz nevelésére fordítatik.

57.

Az ajánlóknak a' tőkepénzt magoknál megtartani szabad, úgy mindazonáltal, hogy a' törvények értelmében bátorságba helyheztetvén, törvényes kamatja pontosan megjárjon.

58.

A' pénztárba lefizetett tőkepénzek hasonló feltételek mellett adatván-ki, az alkotók szándékához képest külön számolás alatt vitetnek.

59.

Igazgató tag a' társaság tőkepénzeiből költsön nem vehet.
